TAUTINIŲ bendrijų naujienos

2012 Nr. 4 (43)

Vlado Uznevičiaus nuotr.

Lietuvos tautinės bendrijos fotografijose. Graikė.

Spalio 12 d. Nacionalinėje M. K. Čiurlionio menų mokykloje vyko ketvirtasis Rytų Lietuvos moksleivių meno saviraiškos festivalis „Rytų Lietuvos žiedas – 12“. Jame dalyvavo per 200 jaunųjų atlikėjų iš Šalčininkų, Švenčionių, Vilniaus, Trakų, Ukmergės rajonų bei Visagino miesto.

p. 15

Spalio 27 d. Visagine vyko XI Lietuvos tautinių mažumų sekmadieninių mokyklų festivalis

p. 11

Spalio 26 d. LR Seimo Konstitucijos salėje vyko tarptautinė mokslinė konferencija „Vilnius – Baku: kultūrų tiltai“, skirta lietuvių literatūros klasiko Vinco Krėvės-Mickevičiaus 130-osioms gimimo metinėms.

p. 12

Nuo rugsėjo 28 d. iki spalio 17 d. Kaune aštuntą kartą vyko tradicinis tarptautinis rusų kultūros ir meno festivalis. Jo organizatorius – M. Dobužinskio rusų kultūros ir Slavų estetinio lavinimo centas – miesto visuomenei pristatė įspūdingą ir įvairią programą.

p. 13

Centro nuotr.

Lapkričio 4 d. Klaipėdos koncertų salėje vyko tautinių kultūrų festivalis. Jį pirmą kartą surengė Klaipėdos tautinių kultūrų centras.

p. 14

Informacinis leidinys

Leidžia Tautinių bendrijų namai

Leidžiamas nuo 2001 m.

Leidybą finansuoja LR kultūros ministerija

Leidinį spaudai parengė
Redakcinė komisija
Adresas: Tautinių bendrijų namai,
Raugyklos g. 25, LT-01140 Vilnius.
Tel./faksas (8~5) 216 04 08
el.paštas. tbn@takas.lt

ISSN 2029-7394

Tiražas: 200 vnt.

Redakcinės komisijos nuomonė nebūtinai sutampa su autorių nuomone

Maketavo
Mindaugas Markevičius

TAUTINIŲ bendrijų naujienos

2012
Nr. 4 (43)

Turinys

AKTUALIJOS

Patvirtinta Tautinių bendrijų taryba 2
Daugiakultūrės visuomenės aktualijos 2
J. Rumša, B. Gruževskis. Tautinė tapatybė: kiek ji svarbi ir aktuali šiandien? 4
A. Pečiulytė. Kėdainiuose puoselėjamos geros kaimynystės tradicijos 7
J. Rumša. T. Zano biblioteka gręžiasi į tautines bendrijas 9
Tarptautinė konferencija „Lietuvos santykis su jos nelietuviška išeivija“ 10
J. Rumša. Bendrija tiesia kultūros tiltus tarp tautų 12

KULTŪRA

Lietuvos tautinių mažumų sekmadieninių mokyklų festivalis Visagine 11
Tarptautinis rusų kultūros ir meno festivalis Kaune 13
Pirmasis tautinių kultūrų festivalis Klaipėdoje 14
A. Kairys. „Rytų Lietuvos žiedas“ vėl pražydo. 15
Dailininkė Livija: tapyba – mano gyvenimas 18

NAUJIENOS, ĮVYKIAI, FAKTAI

Garbės ženklas Irenai Veisaitei 6
Kultūrų dialogas tęsiamas 8
Padėka už aktyvią veiklą 10
Baltarusiai aptarė savo veiklą 17
Lietuvių dainiui atminti 19

TRADICIJOS IR PAPROČIAI

J. Rumša. Kalėdos, Kalėdos... 16

NAUJOS KNYGOS

Apie mitus ir stereotipus – be išankstinių nuostatų 18
Panerių dienoraštis primena... 19
Kultūrų dialoge svarbu dialogo kultūra 19

TAUTINĖS MAŽUMOS UŽSIENYJE

Maskvoje atidarytas didžiausias pasaulyje žydų muziejus 20
Berlyne atidengtas paminklas romams 20

S U M M A R Y 20

Patvirtinta Tautinių bendrijų taryba

Kultūros ministro Arūno Gelūno 2012 m. lapkričio 15 d. įsakymu patvirtinta trejiems metams Tautinių bendrijų tarybos personalinė sudėtis. Ją sudaro 25 nariai, atstovaujantys 19-kai tautybių.

Nuo tautinės mažumos, kurios skaitlingumas Lietuvoje viršija 100 tūkstančių žmonių, renkami trys Tarybos nariai; nuo tautinės mažumos, kurios skaitlingumas Lietuvoje yra nuo 10 tūkstančių iki 100 tūkstančių – du atstovai ir nuo tautinės mažumos, kurios skaitlingumas Lietuvoje yra mažesnis nei 10 tūkstančių – vienas atstovas.

Į Tarybą įėjo armėnų, azerbaidžaniečių, baltarusių, bulgarų, čečėnų, estų, graikų, gruzinų, karaimų, latvių, libaniečių, lenkų, romų, rumunų, rusų, totorių, ukrainiečių, uzbekų, vokiečių atstovai.

Tautinių bendrijų tarybos nariai dalyvauja teisėkūros procesuose, įvairiose komisijose ir darbo grupėse, atlieka patarėjo vaidmenį, sprendžiant strateginius tautinių mažumų tapatumo saugojimo ir kultūros plėtotės klausimus, stebi tarptautinių teisės aktų ir įsipareigojimų tautinių mažumų klausimais įgyvendinimą bei teikia dėl jų pasiūlymus, analizuoja įstatymų ir kitų teisės aktų projektus, kuriuose numatoma spręsti tautinių mažumų klausimus, siūlo Kultūros ministerijai paramos teikimo tautinių mažumų organizacijoms ir tautinių mažumų tikslinėms programoms principus ir prioritetus.

Sergo Amirgulašvili	- Lietuvos gruzinų kultūros draugijos „Iberija“ pirmininko pavaduotojas;
Ruslan Arutiunian	- Lietuvos armėnų sąjungos narys;
Liucia Bartkienė	- Lietuvos rumunų kultūros bendrijos „Dačija“ pirmininkė;
Jelena Berežok	- viešosios įstaigos „Slavų estetinio lavinimo centras“ pirmininkė;
Larisa Dmitrijeva	- visuomeninės organizacijos „Mūsų dialogas“ pirmininkė;
Hicham Ibrahim	- Lietuvos libaniečių bendruomenės narys;
Petko Ivanov	- Lietuvos bulgarų bendruomenės „Madara“ pirmininkas;
Ela Kanaitė	- Lietuvos rusų mokyklų mokytojų asociacijos pirmininkė;
Božena Karvelienė	- asociacijos „Romų integracijos namai“ pirmininkė;
Georgios Macukatov	- Lietuvos graikų visuomeninių organizacijų asociacijos prezidentas;
Aliaga Mamedov	- Klaipėdos regiono azerbaidžaniečių draugijos „Azeris“ pirmininkas;
Marytė Maslauskaitė	- Kauno vokiečių bendrijos pirmininko pavaduotoja;
Galina Miškinienė	- Vilniaus apskrities totorių bendruomenės pirmininkė;
Albert Narvoiš	- Lietuvos lenkų sąjungos Vilniaus rajono skyriaus narys;
Gunta Rone	- Vilniaus latvių draugijos pirmininkė;
Eminat Saijeva	- Baltijos čečėnų bendrijos pirmininkė;
Gžegož Sakson	- Lietuvos lenkų teisininkų sąjungos pirmininkas;
Valentin Stech	- Vilniaus baltarusių politinių kalinių ir tremtinių bendrijos pirmininkas;
Natalija Šertvytienė	- Vilniaus ukrainiečių bendrijos pirmininkė;
Romualdas Špakovskis	- Lietuvos karaimų kultūros bendrijos narys;
Leonid Tregub	- Pabaltijo ukrainiečių asociacijos pirmininkas;
Liia Urman	- Lietuvos estų draugijos pirmininkė;
Roman Voinickij	- Lietuvos gudų visuomeninių organizacijų susivienijimo pirmininkas;
Vladislav Voinič	- Viešosios įstaigos „Pasaulio vilniukų suvažiavimas“ direktorius;
Kuisio-oi Zujienė	- Lietuvos uzbekų bendrijos „Pachtakor“ pirmininkė.

Daugiakūlturės visuomenės aktualijos

Lapkričio 13 d. Vilniuje vyko tarptautinė konferencija „Daugiakultūrė visuomenė: dabartis ir perspektyvos“, kurią surengė LR kultūros ministerija ir Vytauto Didžiojo universitetas.

Daugiakultūriškumas, kultūrų įvairovė šiandien yra būdingi bruožai beveik visoms pasaulio šalims, tarp jų ir Lietuvai.

Pradėdamas konferenciją, kultūros viceministras Stanislav Vidtmann pažymėjo, kad istoriškai Lietuva formavosi kaip daugiatautė, daugiakultūrė ir daugiakonfesinė erdvė. Čia šimtmečiais gyvena tokios bendruomenės kaip žydai, romai, totoriai, karaimai ir kitos bendruomenės.

„Atkūrus nepriklausomybę, buvo pasirinktas subalansuotas tautinių mažumų integracijos modelis. Dauguma tradicinių bendruomenių narių gerai integruoti į socialinį-ekonominį šalies gyvenimą, moka valstybinę kalbą, sėkmingai puoselėja savo kultūrinį tapatumą“, - teigė viceministras.

Tautinė šalies sudėtis darosi įvairesnė. 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo duomenimis, Lie-

tuvoje gyveno 154 tautybių atstovai, o tautinėms mažumoms priklausantys asmenys sudaro 15,8 proc. šalies gyventojų. Pernai į Lietuvą atvyko daugiau kaip 15 tūkst. imigrantų.

„Todėl svarbu įvertinti daugiakultūriškumo tendencijas Lietuvoje ir kitose Europos Sąjungos šalyse, aptarti galimus iššūkius didėjant kultūrų įvairovei ir imigracijai, numatyti priemones, kurios padėtų užtikrinti kultūrų dialogą šalyje“, - sakė S. Vidtmann.

Iš kairės: prof. Šarūnas Liekis, kultūros viceministras Stanislav Vidtmann, Irena Guidikova, prof. Gintautas Mažeikis.

Irena Guidikova, Europos Tarybos Demokratinio valdymo, kultūros ir įvairovės klausimų direktorato atstovė, savo pranešime nagrinėjo Europos Sąjungos šalių daugiakultūriškumo, imigracijos problemas, pabrėžė tarpkultūrinės politikos, skirtingų kultūrų lygiateisiškumo svarbą, gebėjimą atsispirti neigiamiems reiškiniams.

„Daugiakultūriškumas, kultūrų įvairovė, integracija reiškia didesnes galimybes visuomenei. Įrodyta, kad įvairovė padeda priimti geresnius sprendimus negu homogeniškumas. Tapatybės skirtumai turi būti gerbiami. Jei negerbsime vieni kitų kultūros, tai netarnaus bendram reikalui. Negalima atmesti galimybės kurti ir bendrumą. Reikia kurti terpę įvairioms kultūroms susitikti. Tai gali būti daroma ir švietimo, kultūros institucijose, reikia ugdyti tarpkultūrinį dialogą ir kompetenciją“, - teigė I. Guidikova.

Pranešimuose buvo nagrinėjami tarpkultūrinės integracijos, daugiakultūrio Lietuvos paveldo, Lietuvos žydų istorija.

Konferencijoje buvo pristatyta kitų šalių patirtis daugiakultūriškumo srityje: apžvelgta Latvijos tarpkultūrinės integracijos politika, daugiakultūriškumas Balkanų šalyse, musulmonų bendruomenių gyvenimo Europoje patirtis, populiarioji kultūra kaip Japonijos viešosios diplomatijos įrankis Vakaruose.

Pranešimus konferencijoje skaitė prof. dr. Gintautas Mažeikis, prof. dr. Egdūnas Račius, doc. dr. Jurga Jonutytė, dr. Aurelijus Zykas, dr. Linas Venclauskas (visi VDU), Alfredas Jomantas (Kultūros paveldo departamentas), o taip pat mokslininkai iš Latvijos, Kroatijos.

Konferencijoje dalyvavo Lietuvos valstybinių institucijų, tautinių mažumų ir žmogaus teisių srityje dirbančių nevyriausybinių organizacijų, visuomenės atstovai, užsienio šalių ambasadų Lietuvoje pareigūnai.

TBN inf.

Konferencijos salėje.

TBN nuotraukos

Tautinė tapatybė: kiek ji svarbi ir aktuali šiandien?

Rugsėjo 27 d. Lietuvos lenkų mokslininkų draugija ir Baltstogės universiteto filialas Vilniuje surengė sostinėje tarptautinę mokslinę konferenciją „Lietuvos lenkai ar lenkai Lietuvoje? Tautinės tapatybės problemos (XIX – XXI a.)“. Apie konferencijoje nagrinėtas problemas bei tautinės tapatybės klausimus kalbamės su Darbo ir socialinių tyrimų instituto direktoriumi, Lietuvos lenkų mokslininkų draugijos pirmininku socialinių mokslų daktaru (HP) profesoriumi Boguslavu Gruževskiu.

Boguslavas Gruževskis. Vlado Uznevičiaus nuotr.

Jonas RUMŠA

- Tautinės tapatybės išsaugojimas, savo tautinių šaknų, etninės kilmės paieškos visada jaudino žmones. Ar sutinkate su šiuo teiginiu?

- Pirmiausia reikėtų aptarti tautinės tapatybės charakteristiką. Tautinė tapatybė yra psichosocialinė kategorija. Tai nėra vien etninė kategorija. Priklausomai nuo įvairių veiksnių, ji kinta kartu su visuomenės raida. Tautinė tapatybė formuojasi žmogaus socializacijos laikotarpiu, todėl tai yra labai individuali žmogaus charakteristika, t.y. asmens privataus apsisprendimo rezultatas. Šiuo požiūriu, mano nuomone, labai neigiamai reikėtų vertinti bandymus iš šalies spręsti apie kitų žmonių tautinę tapatybę. Kitų žmonių (gyventojų grupių) tautinės tapatybės formavimas gali būti mokslinės analizės, mokslinių diskusijų objektu, bet tikrai ne politinių sprendimų pagrindu. Tačiau reikėtų pažymėti, kad tautinės tapatybės klausimai ne visada vienodai jaudino žmones. Skirtingais istoriniais laikotarpiais tautinė tapatybė įgydavo skirtingą reikšmę.

Jeigu kalbėsime, pavyzdžiui, apie Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės, kuri buvo daugiatautė valstybė, laikus, tai tada griežtų tautinės tapatybės atskyrimo ribų buvo mažiau, nors asmeniškai žmonės labai tiksliai priskirdavo save vienai ar kitai tautinei grupei ir puoselėjo atitinkamas tradicijas. Šioje erdvėje dominavo polikultūrinė tikrovė, kuriai buvo būdinga pakankamai aukšta tolerancija ir pakantumas, kaip dabar pasakytume, kultūrų įvairovė. Tais laikais tautinė tapatybė dažnai buvo tapatinama su religine tapatybe.

- Kada tautinė tapatybė įgijo didesnės reikšmės?

- Šie klausimai paaštrėjo, kai pradėjo formuotis ir stiprėti tautinė savimonė. Lietuvoje tai būtų XX a. pradžios laikotarpis. Šį procesą vėliau visaip skatino ir Europoje ant buvusių imperijų griuvėsių besikuriančios tautinės valstybės, tarp jų ir Lietuva. Nauji valstybiniai dariniai sunkiai derinosi su neapibrėžta atskirų piliečių tautine būsena. Tautinės tapatybės klausimai tada paaštrėjo.

- Kiek jie aktualūs šiandien?

- Jų aktualumas mūsų dienomis mažėja. Tautinės tapatybės klausimai nėra labai aukštos vertės socialiniame ir politiniame diskurse. Jeigu kalbėsime apie pasaulio, Europos tendencijas, tai matysime, kad multikultūrinė aplinka, globalizacijos procesai daro didelį poveikį žmonių savimonei. Pavyzdžiui, Danijoje, Olandijoje labai sumažėjo tautinės kultūros vaidmuo, ypač jaunimo tarpe.

Išvados būtų tokios: tautinė tapatybė yra kintamas reiškinys ir labai individualus. Žmogaus apsisprendimui dėl savo tautinės tapatybės įtakos gali turėti pragmatiniai interesai arba išorinių veiksnių (pvz., tiesioginė ar netiesioginė prievarta) įtaka. Taip pat reikia pažymėti, jog besikeičiant socialinėms ir ekonominėms sąlygoms, kiekviena nauja karta savaip supranta tikrovę, o tai atitinkamai įdaro įtaką ir tautinės tapatybės suvokimui.

- Kokios tapatybės problemos buvo keliamos konferencijoje?

- Konferencijoje buvo nagrinėjamos tapatybės problemos istoriniu požiūriu, siekiama jas aptarti, remiantis veikėjų, žinomų kaip Lietuvos kultūros atstovų, gyvenimu ir veikla.

Pranešimuose, beje, aukšto mokslinio lygio, kuriuos skaitė Lietuvos ir Lenkijos mokslininkai, buvo analizuojama Vladislovo Zagorskio, Mykolo Romerio, Antano Vivulskio, Stanislovo Narutavičiaus, Česlovo Milošo, Tadeušo Konvickio ir kitų pasaulėžiūra, gyvenimo pozicija, veikla.

Šių žmonių negalima priskirti vienai ar kitai tautinei grupei. Jie buvo lenkai pagal tautybę, bet pagal valstybės priklausomybę laikė save Lietuvos dalimi, turėjo lietuviškumo elementų ir aktyviai veikė Lietuvos labui.

Tokiu būdu konferencijoje buvo siekiama ne tiek atsakyti į etninės tapatybės klausimą, kiek pažiūrėti, kaip jį sprendė ir vertino minėti veikėjai, gyvenę vienoje ar kitoje epochoje. O tai leidžia geriau suvokti patį tautinės tapatybės fenomeną bei jo formavimąsi.

- Kaip galėtumėte šių žmonių padėtį palyginti su Lietuvos lenkų padėtimi šiandien?

- Praėjo ne viena epocha nuo tų laikų, kai gyveno minėti veikėjai, bet šiandien aš regiu tas pačias problemas. Lietuvos lenkų, mano nuomone, negalima priskirti tik vienai ar kitai tautinei grupei. Specifika ta, kad daugelis jų nėra atvykę iš kitur, nėra imigrantai. Iš kitos pusės turiu pažymėti, jog pasaulyje priimta atvykėlius nuo trečios kartos (t.y. anūkų kartos) laikyti autochtonais, t.y. vietos gyventojais.

- Ką Jums reiškia tapatybės sąvoka?

- Mano nuomone, tautinė tapatybė tai pirmiausia - atsakomybė. Atsakomybė mokėti kalbą, žinoti tradicijas, bent vieną kitą dainą, pažinti kultūrą, meną, žinoti šventes, papročius, svarbiausius istorinius įvykius, tautos didvyrius ir pan. Aišku, pagal galimybes, dalyvauti tautinių vertybių puoselėjime. Nors, kaip jau minėjau, tai gana privatus reikalas. Būtų logiška, kad jeigu pasisakoma už lenkiškas mokyklas, tai šeimose būtų puoselėjama lenkiška kultūra ir papročiai, tačiau šiuolaikinėje visuomenėje (ir ne tik Lietuvoje) tokio nuoseklumo dažnai nėra ir šeimose mažai dėmesio skiriama tautinės tapatybės formavimui.

- Kokie faktoriai, Jūsų nuomone, turi daugiausia įtakos tautinės tapatybės formavimuisi?

- Daugiausia įtakos turi tėvai (ypač motinos) bei santykiai šeimoje. Pavyzdžiui, mišriose šeimose vaikas pirmiausia išmoksta tą kalbą, kuri yra gimtoji motinos kalba (aišku, jeigu ji ją vartoja). Vaikas išgirsta pirmąsias pasakas, dainas, lopšines. Atsiranda kontaktas su kalba, o tuo pačiu su kultūra. Vertybės, nuostatos, suformuotos šeimoje, išlieka ilgus metus.

Antra – tai mokykla. Mokykla turi didelę įtaką vaiko tautinės tapatybės formavimuisi (ypač jeigu silpna yra šeimos įtaka arba jos iš viso nėra), nors plačiai žinomi atvejai, kai vaikai, lankydami mokyklą ne gimtąja kalba, dėl šeimose puoselėjamų vertybių išsaugojo savo tautinę tapatybę net neegzistuojant tautinei valstybei.

Tautinės tapatybės formavimuisi Lietuvoje turėjo ir turi įtakos religija, ypač katalikų bažnyčia. Verta prisiminti, kaip aktyvai Lietuvos tautiniame atgimime dalyvavo dvasiškiai.

- Ar šiandien Lietuvoje lenkai turi problemų dėl tapatybės išsaugojimo, ar yra kliūčių jai puoselėti?

- Realiai kalbant jokių kliūčių nėra. Apie šeimos įtaką tapatybės formavimuisi aš jau kalbėjau. Be to, lenkiškos mokyklos, pamaldos lenkų kalba bažnyčiose, visuomeninių organizacijų gausa, politinė partija. Iš tiesų yra daug erdvės tapatumui puoselėti.

Tačiau yra įtampų, dėl kurių lenkų tautybės mūsų šalies piliečiai jaučia tam tikrą diskomfortą. Lenkų visuomeninių organizacijų vadovai, mokytojai, bendruomenės atstovai kelia keturis pagrindinius klausimus.

Šiuo metu pagrindinę įtampą sukėlė lietuvių kalbos valstybinio egzamino padidinti reikalavimai. Mokyklų bendruomenės, mokinių tėvai nepriešstarauja, kad vaikai geriau išmoktų valstybinę kalbą, lietuvių kalbos programos būtų labiau integruotos, pamokas vestų aukštos kvalifikacijos lietuvių kalbos filologai. Tačiau lietuvių kalbos mokymo tobulinimas turėtų būti vykdomas laipsniškai, atitinkamai paruošiant mokyklų bendruomenę, užtikrinant tinkamą materialinę bazę ir atitinkamai visas pastangas išdėstant per tam tikrą laiką. Naktinės mokesčių reformos bei atsitiktiniai radikalūs sprendimai atneša tik daugiau žalos, nei daro teigiamą įtaką atitinkamų procesų raidai. Šiandien lenkiškose mokyklos yra kita problema. Teko iš mokytojų girdėti, kad blogėja lenkų kalbos mokymosi lygis, kai nebeliko valstybinio lenkų kalbos egzamino.

Toliau – tai vardų ir pavardžių bei vietovardžių rašymas lenkų kalba, o taip pat žemės nuosavybės grąžinimo klausimai. Tačiau galima teigti, jog tiesiogiai šios problemos neturi įtakos tautinės tapatybės formavimui, nors netiesiogiai, aišku, daro įtaką tautiniam identitetui (pvz., vietovardžiai ar gatvių pavadinimai tautinės mažumos kalba, ar vardo bei pavardės teisingas užrašymas ir pan.). Dėl to ES teisės aktuose tautinių mažumų teisių užtikrinimui (taip pat ir jų gyvenamojoje aplinkoje) skiriama daug dėmesio.

- Grįžkime prie konferencijoje svarstytų klausimų. Jūsų pranešimas buvo apie lenkų ir Lenkijos įvaizdį Lietuvos visuomenėje. Koks šis įvaizdis?

- Mūsų instituto atlikti tyrimai parodė, kad Lietuvos visuomenėje

ir lenkai, ir Lenkija yra vertinami pakankamai teigiamai. Apskritai paėmus sakyčiau net per gerai vertinami. Aš buvau nustebęs. Maniau, kad dėl pernai ir šiemet tvyrojusios įtampos, kurios susidarė dėl naujos Švietimo įstatymo redakcijos, o ypač dėl lietuvių kalbos egzamino, vaizdas bus blogesnis.

Yra 15-20 proc. žmonių, kaip ir bet kurioje kitoje visuomenėje, kurie prisilaiko labiau konservatyvių pažiūrų. Tai vyresnio amžiaus atstovai, jaunimas linkęs griežčiau vertinti jų nuostatas neatitinkantį elgesį ir kt.

Apie 10-15 proc. respondentų norėtų gauti daugiau informacijos apie lietuvių ir lenkų santykius, apie Lenkijos visuomenės gyvenimą ir pan. 40 proc. apklaustųjų pažymėjo, kad nelabai norėtų daugiau žinoti. Kaip matome, daug žmonių nesidomi šiais klausimais. Juos galima suprasti. Jie užsiėmę savo darbais, turi savo rūpesčių ir interesų, gyvena savo gyvenimą.

- Europoje priimta vadinamoji pilietinė tautybė, t. y. kai etninė tautybė ir pilietybė sutapatinamos. Per Londono olimpiadą juodaodžiai sportininkai, atstovaujantys, pavyzdžiui, Prancūzijai, vadinami prancūzais, Olandijai – olandais ir t. t. Kaip yra mūsų šalyje?

- Pasiremsiu savo asmeniniu pavyzdžiu ir patirtimi. Kai, tarkime, ruošiuosi kelionei į Nepalą ar į tas pačias JAV ir pildau dokumentus vizai, tautybės grafoje rašau „Lithuanian", t. y. „Lietuvis". Taip yra visoje Europoje, nes kitaip būtų įnešta didelė painiava. Atsakęs į šį klausimą kitaip, gali turėti problemų paaiškinti, kas iš tikrųjų esi. Kartą Varšuvoje vienos konferencijos kuluaruose girdžiu apie mane kalbant: „Kas skaitys pranešimą?" „Litwin z Wilna" („Lietuvis iš Vilniaus"). Europoje tautinė tapatybė yra kaip ir privatus dalykas. Kai kuriose šalyse, taip pat ir Lietuvoje, per gyventojų surašymą nurodoma tautybė. O, pavyzdžiui, Prancūzijoje, jeigu turi pilietybę, ir per gyventojų surašymą nereikia nurodyti savo etninės kilmės.

Pilietinė tautybė egzistuoja išoriniame lygmenyje. Tačiau vidiniame lygmenyje etniškumo reikšmė nemažėja. Kalbų, tautų įvairovė, daugiakultūriškumas praturtina šalies gyvenimą, daro jį dvasiškai turtingesnį. Tuo turėtume didžiuotis ir sudaryti kuo palankesnes sąlygas tautiniams skirtumams reikštis ir tuo pačiu mokytis jais pasinaudoti.

- Kokias problemas čia matote?

- Mane stebina kai kurių mūsų veikėjų siekis tapatinti Lietuvą tik su lietuviais. Tai net labai neatitinka tikrovės, lyg jie gyvena šiandien, bet remiasi XX a. pradžios filosofija. Oficialūs asmenys kalba apie globalią Lietuvą, kuri yra plečiama emigrantų sąskaita. Mes džiaugiamės, kad užsienio šalyse mūsų piliečiams gerai sekasi, kad jie dirba, užima aukštas pareigas, perka namus, gimdo vaikus. Tokiu būdu plečiama Lietuva, pasaulyje atsiranda daugiau lietuviškumo.

Iš kitos pusė, mes matome, kad ta teritorija, kuri vadinasi Lietuva pagal savo ribas, faktiškai turi vien lietuviškumo atspalvį. Tai nėra šiuolaikinis požiūris. Jis neatitinka tikrovės. Paimkime bet kurią pasaulio valstybę. Be nedidelių išimčių, kiekvieną jų, taip pat ir Lietuvą, kuria daugelio tautų atstovai ir džiaugiasi tuo. Politikai turėtų būti lankstesni, skatinti kitų tautybių žmonių kūrybinį aktyvumą, gerbti skirtumus, kitoniškumą. Labiausiai Lietuva, kaip ir bet kuri kita pasaulio valstybė, laimės, kai joje bus gera gyventi, dirbti ir kurti visiems, nepriklausomai nuo bet kokių išorinių požymių (amžiaus, lyties, tautybės, religinių įsitikinimų ar pan.). Viskas, kas trukdo, kas mažina šio tikslo pasiekimo galimybes, turi būti šalinama, o jau tikrai viešai smerktina.

Pažiūrėkime į mūsų ateitį. Europos statistikos biuras prognozuoja, kad 2060 m. Lietuvoje gyvens tik 2,5 milijono žmonių. Iš jų apie 620 tūkst. gali sudaryti 65 metų ir vyresni gyventojai. Darbingo amžiaus gyventojų skaičius gali sumažėti iki 1,5 milijono. Kas dirbs? Kas užtikrins pensinio aprūpinimo sistemos stabilumą? Gerai tai ar blogai, tačiau pasaulio šalyse šios problemos sprendžiamos imigracijos pagalba. O, kaip Jūs žinote, imigrantai ne visada greitai integruojasi vietos bendruomenėje, tam reikia laiko ir kryptingų pastangų. Tokių perspektyvų fone tautinės politikos griežtinimas neatrodo labai racionaliai, greičiau net atvirkščiai. Todėl noriu tikėti, jog ateityje įtampų tautinių santykių lygmenyje Lietuvoje bus dar mažiau. O sprendžiant šiuos klausimus, dominuos racionalios, demokratinės nuostatos, kurių įgyvendinimas efektyviai tarnaus visoms šalies gyventojų grupėms ir jų gerovei.

NAUJIENOS, ĮVYKIAI, FAKTAI

Garbės ženklas Irenai Veisaitei

Lapkričio 18 d. vykusios Lietuvos kultūros centrų asociacijos konferencijos „Kultūros centrų strategija 2012-2032", skirtos asociacijos veiklos 10-mečiui paminėti, metu LR kultūros viceministras Deividas Staponkus garbės ženklą „Nešk savo šviesą ir tikėk" įteikė Irenai Veisaitei, literatūrologei, teatrologei už kultūrų dialogo stiprinimą, tautinės ir religinės santarvės puoselėjimą, visuomenės brandos ir humanistinių vertybių ugdymą.

I. Veisaitė žinoma ir kaip teatro kritikė.

TBN inf.

Kėdainiuose puoselėjamos geros kaimynystės tradicijos

Kėdainiai – miestas turintis ne tik gražų ir išpuoselėtą senamiestį, bet ir turtingą daugiakultūrę praeitį. Nuo seno čia gyveno lietuviai, lenkai, rusai, vokiečiai, škotai, žydai. Einant amžiams, mieste nebeliko škotų ir vokiečių, žydų bendruomenė buvo sunaikinta Holokausto metu, sumenko lenkų ir rusų bendruomenės. Išlikusį daugiakultūrį krašto paveldą stengiasi išsaugoti ir puoselėti Kėdainių daugiakultūris centras, bendradarbiaudamas su vietos tautinėmis bendrijomis. Praėjusį rudenį Kėdainiuose įvyko net trys svarbūs renginiai, skirti rusų ir žydų istorijos įprasminimui.

Audronė PEČIULYTĖ

Kėdainių daugiakultūrio centro vadovė

Įamžintas didis reformatorius

Rugsėjo 21 d. prie Kėdainių stačiatikių Viešpaties Atsimainymo cerkvės buvo atidengta atminimo lenta Piotrui Stolypinui, kurio 150-osios gimimo metinės minimos šiais metais.

Idėjos iniciatoriais buvo Kėdainių rusų kultūros klubas „Susitikimai“ ir Daugiakultūris centras.

Atminimo lentą sukūrė skulptorius Romas Vilčinskas, architektas – kėdainietis Vytautas Urbelis.

P. Stolypinas – Rusijos ministras pirmininkas (1906-1911), žymus reformatorius. Tarp jo vykdytų reformų svarbiausia – agrarinė. Idėjų Rusijos pertvarkymui P. Stolypinas sėmėsi ir iš gyvenimo Kalnaberžėje patirties. Būsimasis reformatorius vaikystę nuo 1879 m. praleido tėvo Arkadijaus Stolypino įsigytame ir pastatytame Kalnaberžės dvare, kur nuolat vyko atostogų ir kuriame gyveno jo šeima.

P. Stolypinas – neabejotinai ryškiausias Kėdainių krašto stačiatikių bendruomenės atstovas. Tuo metu, kai gyvendavo Kalnaberžėje, P. Stolypinas su žmona buvo aktyvūs Viešpaties Atsimainymo cerkvės parapijiečiai: aukodavo pinigus, vadovavo labdarybės organizacijai.

P. Stolypino atminimo įamžinimo iškilmėse dalyvavo daug garbių svečių: Rusijos Federacijos užsienio reikalų ministerijos atstovybės Kaliningrade, Rusijos ambasados Lietuvoje atstovai, Lietuvos generalinio konsulato Kaliningrade kultūros atašė R. Senapėdis, Vilniaus A. Mickevičiaus bibliotekos direktorius P. Zurlys, Kėdainių rajono meras Rimantas Diliūnas ir kiti.

Netekome, bet nepamiršome

Rugsėjo 27 d. Daugiakultūriame centre atidaryta nuolatinė ekspozicija „Bendrapiliečiai, kurių netekome“, skirta Antrojo pasaulinio karo sunaikintos Kėdainių žydų bendruomenės bei žydų gelbėtojų atminimui įamžinti. Šios ekspozicijos įrengimą rėmė Rytų Europos žydų kultūros ir istorijos tyrimų centras.

Daugiakultūriame centre aukštai ant sienos surašytos žinomos 1941 m. Kėdainiuose nužudytų žydų, suskirstytų šeimomis, pavardės - apie 1200. Patalpos viduryje įrengta šiuolaikiška ekspozicija su dviem kompiuterių monitoriais. Ant informacinių stendų

Ant stendų eksponuojamose nuotraukose – prieškario Kėdainių žydų gyvenimo vaizdai.

Atminimo lenta žymiam Rusijos reformatoriui P. Stolypinui Kėdainiuose.

juodame fone nuotraukos – prieškario žydų gyvenimo Kėdainiuose akimirkos ir pokario metais po Holokausto likę žydų paveldo objektai.

Dar dvi ekspozicijos pusės skirtos Kėdainių krašto gyventojams - žydų gelbėtojams bei Ješivos iš Miro miesto (Baltarusija) mokinių ir mokytojų išsigelbėjimo nuo holokausto istorija ir jų buvimo pėdsakai Kėdainiuose. Ši ekspozicija leis Daugiakultūrio centro lankytojams išsamiau susipažinti su žydų istorija Kėdainių krašte.

„Turime išsaugoti skirtingumą“

Spalio 6 d. Daugiakultūris centras ir Kėdainių rusų sekmadieninė mokykla miestelėnus pakvietė į renginį „Sentikiai Lietuvoje. Geros kaimynystės šimtmečiai“. Į renginį atvykę Kėdainių krašte, Panevėžyje ir Ibėnuose* gyvenantys sentikiai papasakojo apie jų tikėjimą, papročius ir gyvenimą Lietuvoje. Jie pasidžiaugė, kad Lietuvoje sentikiai jaučiasi laisvai, yra viena iš tradicinių religinių konfesijų ir turi tokias pačias teises kaip ir kitos.

Kėdainių rusų sekmadieninės mokyklos mokiniai. Daugiakultūrio centro nuotraukos

„Būdami skirtingi, mes visi sudarome vieną visumą. Turime savo skirtingumą ir išsaugoti – negalime visų paversti rusais, lietuviais ar dar kuo. Žmogų galime gerbti tada, kai jis išsaugo savo šaknis“, - sakė Panevėžio sentikių cerkvės šventikas Nikolajus Vladimirovas.

Renginyje lietuvius, rusus ir lenkus apjungė dainos - rusiškas atliko Kėdainių rusų sekmadieninės mokyklos mokiniai, lenkiškas - Kėdainių lenkų ansamblis „Issa“, o lietuviškas - Krakių kultūros centro folkloro ansamblis.

**Ibėnų kaimas yra Vandžiogalos seniūnijoje (Kauno r.). Ten kadaise buvo gausi sentikių bendruomenė.*

Kultūrų dialogas tęsiamas

Rugsėjo 14 d. LR Seime vyko tarptautinė konferencija „Šiaurės Atėnai: kultūros dialogas tarp Rytų ir Vakarų“.

Konferencijos dalyvius sveikino LR Seimo narys, Seimo Tarpparlamentinių ryšių su Graikija grupės pirmininkas dr. Gediminas Navaitis, Ukrainos ambasadorius Lietuvoje Valerijus Žovtenko. Konferencijoje dalyvavo Baltarusijos, Graikijos, Kazachstano, Rusijos ambasadų Lietuvoje atstovai.

Savo pranešimuose Lietuvos, Graikijos, Serbijos, Rusijos, Bulgarijos ir kitų šalių mokslininkai nagrinėjo Bizantijos istorinį ir kultūrinį palikimą, jo įtaką pasaulio raidai, Juodosios jūros graikų istoriją, Vakarų ir Rytų krikščionybės klausimus, senosios Graikijos žinomumą Lietuvoje ir kt.

Kitą dieną Tautinių bendrijų namuose vyko folkloro grupių iš Baltarusijos, Lietuvos, Ukrainos festivalis. Šios grupės dalyvavo ir tomis dienomis sostinėje vykusioje Tautų mugėje.

Vilniaus savivaldybėje buvo atidaryta Ukrainos fotomenininkės Tatjanos Mitaki fotografijų paroda. Joje taip pat buvo eksponuojami Moldovos, Graikijos, Armėnijos, Baltarusijos, Latvijos fotomeistrų darbai.

„Konferencija „Šiaurės Atėnai: kultūros dialogas tarp Rytų ir Vakarų“ – tęstinis Graikų bendruomenės Lietuvoje „Pontos“ projektas. Kitąmet sueis dešimt metų, kai surengėme pirmąją konferenciją, o šiemet surengta aštuntoji. Jose pranešimus skaitė mokslininkai iš penkiolikos šalių, koncertavo folkloro grupės, buvo surengtos parodos iš šešių šalių“, - „Tautinių bendrijų naujienoms“ sakė šios bendruomenės pirmininkas Georgios Macukatov.

„Pontos“ vienija graikus, išeivių iš Juodosios jūros baseino, Trapezundo krašto, XIX a. pabaigoje – XX a. pradžioje, palikuonis. Lietuvoje jie apsigyveno po Antrojo pasaulinio karo. Pasak G Macukatovo, šiuo metu mūsų šalyje yra per du šimtus graikų-pontiečių šeimų, kurių dauguma yra mišrios.

TBN inf.

T. Zano biblioteka gręžiasi į tautines bendrijas

Jonas RUMŠA

Sudomino bendrijas

Spalio 23 d. gruzinų svetainėje Vilniuje sostinės Tomo Zano bibliotekos ir Tautinių bendrijų namų darbuotojai susitiko su Lietuvos gruzinų bendruomenės atstovais.

Renginyje šios Pietų Kaukazo tautos žmonės, kurių jau antroji karta gyvena Lietuvoje, pasakojo apie savo gyvenimą mūsų šalyje, integravimąsi į visuomenę, lietuvių kalbos mokymąsi, dviejų tautų tradicijas, papročius ir kt.

Pokalbio pertraukų metu skambėjo Nacionalinės M. K. Čiurlionio menų mokyklos moksleivės altistės Monikos Kiknadzės ir muzikanto Tomo Dobrovolskio atliekamos melodijos.

Svetingumu ir tostais garsėjantys gruzinai vaišino savo nacionaliniu patiekalu – chačapuri. Tiesa, šį kartą tostų nebuvo.

Šis renginys – vienas iš projekto „Bendraukime, pažinkime ir keiskimės“, kurį šiemet bendrai vykdė T. Zano biblioteka ir Tautinių bendrijų namai. Jo tikslas – propaguoti Lietuvoje gyvenančių tautų istoriją, kultūrą, tradicijas, papročius, skatinti toleranciją, mažinti atskirtį, stiprinti kultūros įstaigų ir tautinių bendrijų bendradarbiavimą.

Anksčiau įvyko susitikimai su rusų ir baltarusių bendruomenių atstovais, kurių nuomone, projektas įdomus ir reikalingas.

Vilkina klerkai

„Idėja vykdyti tokį projektą atėjo tarsi savaime. Ne vienerius metus bendradarbiaujame su Tautinių bendrijų namais, kurie, beje, yra mūsų kaimynai, kartu esame surengę keletą parodų. Mūsų daugiatautėje visuomenėje, ypač jaunimo tarpe, svarbu įvairiomis priemonėmis propaguoti tolerancijos, pagarbos įvairioms kultūroms idėjas. Manome, kad biblioteka savo darbo formomis irgi gali pasitarnauti kilniam tikslui“, - „Tautinių bendrijų naujienoms“ sakė T. Zano bibliotekos vyr. bibliotekininkė Aušra Gražulienė.

Minėtu projektu darbas su tautinėmis bendrijomis nesibaigia. A. Gražulienė jau yra parašiusi ir pateikusi Vilniaus miesto savivaldybei naują tęstinį projektą „Po Vilnių – su knyga“.

Groja Nacionalinės M. K. Čiurlionio menų mokyklos moksleivė Monika Kiknadzė.

Editos Ratkuvienės nuotr.

Aušra Gražulienė. Vlado Uznevičiaus nuotr.

Pagal jį numatoma su tautinių bendrijų atstovais aplankyti muziejus, skverus, atminimo lentas ir kitus objektus, kurie yra susiję su lietuvių ir kitų tautų rašytojų, poetų kūryba bei gyvenimu mūsų sostinėje.

„Šiose netradicinėse erdvėse skaitysime kūrėjų knygų ištraukas, išplėsime projekte dalyvaujančių žmonių literatūrinį akiratį. Juk kasdien skubėdami, paskendę nuolatiniuose rūpesčiuose, nepagalvojame, kad šiame name gyveno, šia gatve vaikščiojo iškili asmenybė, nors dažnai čia vaikštome“, - teigė A. Gražulienė.

Tiesa, Aušra apgailestavo, kad bibliotekos parašyti projektai mėnesių mėnesiais guli savivaldybės klerkų stačiuose, kol jie teikiasi paskelbti savo verdiktą. Pavyzdžiui, projektą „Bendraukime, pažinkime ir keiskimės“ biblioteka savivaldybei pateikė pernai gruodžio mėnesį, o rezultatus sužinojo tiktai šių metų pavasarį.

Tarptautinė konferencija „Lietuvos santykis su jos nelietuviška išeivija“

Lapkričio 22 d.Vilniaus lenkų kultūros namuose (VLKN) vyko LR kultūros ministerijos kartu su VLKN surengta tarptautinė konferencija „Lietuvos santykis su jos nelietuviška išeivija“.

Konferencijos salėje. TBN nuotr.

Sveikinimo žodį susirinkusiems tarė LR užsienio reikalų ministerijos Užsienio lietuvių departamento ambasadorė ypatingiems pavedimams Gintė Bernadeta Damušis bei buvusi pirmoji Tautybių departamento prie LR Vyriausybės direktorė ambasadorė Halina Kobeckaitė. LR kultūros ministro pareigas laikinai einančio Arūno Gelūno vardu konferencijos dalyvius pasveikino ministro patarėjas Imantas Melianas.

Savo pranešime I. Melianas pažymėjo: „Galime tik žavėtis šiais žmonėmis, kurie, gyvendami skirtingose pasaulio šalyse ir nebūdami lietuvių tautybės, ne visuomet mokėdami lietuviškai ir dažnu atveju net niekad nebuvę Lietuvoje, išlieka mūsų šalies bičiuliais ir jos vardo garsintojais. Ir labai gaila, kad iki pastarojo laikotarpio Lietuva neturėjo artikuliuoto požiūrio į šiuos žmones, kuriuos galima būtų pavadinti „pamirštais mūsų bendros Tėvynės vaikais“, jokios vienaip arba kitaip apibrėžtos politikos jų atžvilgiu. Turbūt esame labai turtinga ir visko pertekusi valstybė, jei galime sau leisti ignoruoti patį brangiausią – žmogiškąjį turtą. Juk be sistemingos paramos ir elementaraus dėmesio iš mūsų valstybės pusės visi šie simpatijos ir sentimentų Lietuvai žiburėliai kartoms keičiantis gali užgesti, ir jau nebus kam perimti tos ištikimybės Atminimui estafetės. Nežinau, kokia nauja arba jau egzistuojanti Lietuvos valstybės institucija privalės imtis šitos nelengvos, tačiau garbingos misijos – ryšių su nelietuviška mūsų išeivija užmezgimo, palaikymo ir stiprinimo, tai jau ne konferencijos kompetencija, tačiau akivaizdu, kad tai būtina daryti. Tikėkimės, kad mūsų renginys bus tas nedrąsus pirmasis žingsnis, kuris padės užpildyti šią spragą, susidariusią laike, atstumuose ir žmonių širdyse“.

Konferencijoje pranešimus taip pat skaitė Didžiojo Seimo palikuonių draugijos maršalka Andrzej Jan Krzyżanowski (Varšuva), TV žurnalistas, Lietuvos žydų bendruomenės valdybos narys Vitalijus Karakorskis, Balstogės universiteto Istorijos instituto dėstytojas dr. Artur Konopacki, Balstogės universiteto Vilniaus filialo dėstytoja dr. Elžbieta Kuzborska, Iš Lietuvos kilusių vokiečių bendrijos pirmininkas Hardy Mett (Leonberg, Vokietija), „Izraelitos“ asociacijos pirmininkas Jokūbas Kacas (Haifa, Izraelis), Vilniaus Jono Pauliaus II gimnazijos direktorius Adamas Blaškevičius ir Mykolo Romerio universiteto dėstytojas, Lietuvos totorių bendruomenių sąjungos pirmininkas dr. Adas Jakubauskas.

Konferencijos pabaigoje iš jos pranešėjų, taip pat H. Kobeckaitės ir Vilniaus vokiečių bendruomenės pirmininko Ervino Peteraičio buvo sudaryta Ryšių su kitataute Lietuvos išeivija plėtojimo komiteto iniciatyvinė grupė, kuri rūpinsis tolesne šios iniciatyvos sklaida. Iniciatyvinės grupės koordinatoriumi išrinktas I. Melianas.

LR kultūros ministerijos informacija

Padėka už aktyvią veiklą

Liepos 19 d. Tautinių bendrijų namuose vykusio Tautinių mažumų reikalų koordinavimo komisijos posėdžio metu Ministras Pirmininkas Andrius Kubilius įteikė Padėkos raštą Tautinių bendrijų tarybos pirmininkui Mahirui Gamzajevui.

Vyriausybės vadovas padėkojo M. Gamzajevui „už ilgametį darbą puoselėjant Lietuvoje gyvenančių tautinių bendrijų tapatumą, jų kultūrą, skatinant visų Lietuvos piliečių tarpusavio toleranciją ir pasitikėjimą“.

„Nuo pat Atgimimo Jūs drauge su kitais tautinių bendrijų atstovais kūrėte Lietuvą, nepamiršdami ir savo šaknų, kurios praturtino mūsų valstybę. Jūs drauge kūrėte daugiakultūrę, daugiatautę Lietuvą, kurioje gera gyventi visiems. Jūsų nuoširdus darbas, gebėjimas sutelkti bendraminčius, generuoti idėjas ir priimti ryžtingus sprendimus, Jūsų sėkmingo vadovavimo Tautinių bendrijų tarybai pavyzdys suteikia vilties, kad sugebėsime nutiesti kelius į tolerantišką Sėkmės Lietuvą“, - pažymima Padėkoje.

Lietuvos tautinių mažumų sekmadieninių mokyklų festivalis Visagine

Spalio 27 d. Visagine vyko XI Lietuvos tautinių mažumų sekmadieninių mokyklų festivalis. Šį kartą jame dominavo lėlių tema.

Sužinojo daug naujo

Festivalį pradėjo pučiamųjų orkestras „Panevėžio garsas“ edukacine programa „Instrumentais groja lėlės“. Orkestro instrumentus pristatė Panevėžio lėlių vežimo teatro aktoriai, scenoje ekspromtu kurdami muzikinius spektakliusimprovizacijas ir patrauklia forma pasakodami vaikams apie muziką, jos instrumentus, teatrą ir lėles.

Suvažiavo iš visos Lietuvos

Festivalio dalyviai į šventę atvyko iš įvairių Lietuvos miestų ir rajonų, kuriuose veikia sekmadieninės tautinių mažumų mokyklos. Ant autobusų, atvežusių jaunuosius atlikėjus į festivalį, mirgėjo Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Marijampolės, Alytaus, Kėdainių, Trakų transporto įmonių pavadinimai.

Festivalio šeimininkams visaginiečiams atstovavo Visagino kultūros centro „Gimtosios mokyklos“ tautinių mažumų kalbų klasių kolektyvai.

Scenoje skambėjo armėnų, vokiečių, ukrainiečių, karaimų, romų, baltarusių, rusų, totorių dainos, šokių melodijos.

Lėlių tema atsispindėjo ir pagrindiniame festivalio koncerte. Jo metu A. Sent-Egziuperi sukurtas ir viso pasaulio vaikams gerai pažįstamas Mažasis Princas kartu su vedančiuoju visus kvietė į tautinių lėlių ir jų teatro istorijos pasaulį.

Pasaulio tautų lėlės

Festivalio metu veikė Liudmilos Sazonenkovos paroda „Lėlės pasaulio tautų kostiumais“. Visaginietės kolekcijoje – gražuolės iš viso pasaulio: Lietuvos, Baltarusijos, Moldovos, Latvijos, Estijos, Rusijos, Vokietijos, Olandijos, Prancūzijos, Anglijos, Airijos, Liuksemburgo, Italijos, Ispanijos, Indijos, Tailando, Japonijos, Kinijos, Indonezijos, Filipinų, Naujosios Zelandijos, Havajų, Skandinavijos, Amerikos ir Afrikos šalių.

Parodoje buvo galima sužinoti daug naujo ir įdomaus. Joje taip pat buvo pristatyti atvirukai, kuriuose vaizduojami įvairių tautų žmonės nacionaliniais kostiumais.

Veikė kūrybinės dirbtuvės „Tautinė lėlė“. Čia vaikai, padedami auklėtojų, kūrė lėles, įvairius žaislus ir pagamintus savo rankomis suvenyrus galėjo parsivežti namo.

TBN inf.

Tautinių mažumų sekmadieninių mokyklų festivalio akimirkos.

Vitalijaus Bogdanovičiaus nuotraukos

Bendrija tiesia kultūros tiltus tarp tautų

Spalio 26 d. LR Seimo Konstitucijos salėje vyko tarptautinė mokslinė konferencija „Vilnius – Baku: kultūrų tiltai“, skirta lietuvių literatūros klasiko Vinco Krėvės-Mickevičiaus 130-osioms gimimo metinėms. Ją Lietuvos azerbaidžaniečių bendrijos iniciatyva taip pat rengė LR Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komitetas, Lietuvos mokslų akademija ir Tautinių bendrijų namai.

Lietuvos azerbaidžaniečių bendrijos pirmininkas literatūrologas Mahiras Gamzajevas daug metų studijuoja V. Krėvės-Mickevičiaus gyvenimą ir kūrybą, yra išvertęs lietuvių autorių kūrinių į azerbaidžaniečių kalbą, aktyviai prisideda prie dviejų šalių kultūrinių ryšių stiprinimo.

Jonas RUMŠA

„Įsiliejo į daugiatautę kultūrą“

Seimo Pirmininkė Irena Degutienė konferencijos dalyviams atsiuntė sveikinimą, kuriame pabrėžiama, kad „lietuvių literatūros klasikas Vincas Krėvė-Mickevičius vienuolika metų gyveno ir kūrė Azerbaidžano sostinėje, glaudžiai įsiliejęs į daugiatautę kultūrą, atradęs jos grožį, kad vėliau šią unikalią patirtį panaudotų savo kūryboje. Taip rašytojo kūriniuose, šalia knygų, skirtų Lietuvos istorijai ir nūdienai, padavimams ir tikrovei, radėsi nepakartojama ir talentinga kūryba pagal azerbaidžaniečių istoriją ir tautosaką, mitologiją ir tikėjimą“.

„Kitas, ne mažiau svarbus klasiko įnašas į mūsų kultūrą ir geresnį mūsų tautų tarpusavio supratimą – tai kultūrinio dialogo tarp Lietuvos ir Azerbaidžano, tarp Vakarų ir Rytų pavyzdys, skatinantis skirtingų civilizacijų bendravimą pasaulinės globalizacijos kontekste, įtvirtinant ilgaamžius istorinius, kultūrinius ir visuomeninius-politinius ryšius, stiprinant nepriklausomos Lietuvos ir Azerbaidžano tarpvalstybinius santykius“, - sakoma Seimo vadovės sveikinime.

I. Degutienė dėkojo visiems, kurių darbai tęsia šį dialogą ir tvirtina šį ryšį, kurių dėmesys ir pastangos suteikia V. Krėvės-Mickevičiaus atminimui ir vardo įamžinimui naujų atspalvių, ir taip didina lietuvių ir azerbaidžaniečių, Lietuvos ir Azerbaidžano bendravimą ir pasitikėjimą. „Atskiru žodžiu noriu padėkoti Lietuvos azerbaidžaniečių bendrijos pirmininkui Mahirui Gamzajevui, tyrinėjusiam V. Krėvės-Mickevičiaus visuomeninę, kultūrinę ir diplomatinę veiklą Azerbaidžane“, - pažymima Seimo Pirmininkės sveikinime.

Konferencijos metu veikė knygų paroda.

Bendrijos nuotraukos.

Čia jis tapo Krėve

V. Krėvė-Mickevičius Azerbaidžane praleido beveik vienuolika metų, nuo 1909 m. iki 1920 m. Čia realinėje mokykloje jis dėstė rusų kalbą ir literatūrą, aktyviai dalyvavo miesto visuomeniniame ir kultūriniame gyvenime.

M. Gamzajevas pranešime „Vinco Krėvės Azerbaidžanas: žvilgsnis iš Baku“ pažymėjo, kad būtent čia jis tapo Krėve, įrašė ne tik į lietuvių, bet ir į pasaulinę literatūrą dideliu talentu pažymėtų daugybę puslapių.

Svarbu, kad toli nuo Lietuvos, daugiakultūrėje Baku aplinkoje V. Krėvė galutinai grįžo prie savo etninių šaknų, parašė tokius kūrinius kaip „Dainavos šalies senų žmonių padavimai“, „Šarūnas“, „Skirgaila“.

Kartu V. Krėvė giliai domėjosi azerbaidžaniečių literatūra ir kultūra.

„V. Krėvė žadino mokinių tautinį sąmoningumą, pasakojo jiems apie azerbaidžaniečių kalbos kilmę, apie senąją Azerbaidžano kultūrą, primindavo įžymiųjų azerbaidžaniečių poetų ir mąstytojų Nizami, Chagani, Nesimi, Fizuli vardus, apibūdindamas jų įnašą į pasaulinės poezijos ir filosofinės minties lobyną, jų kūrybos įtaką Europos literatūrai“, - teigė M. Gamzajevas.

V. Krėvė studijavo Kaukazo tautų folklorą ir tapo Rytų etnokultūros žinovu. Visa tai atsispindėjo rašytojo kūryboje, ypač jo knygose „Azerstano šalis“, „Daina apie arą“, „Moteris“, epopėjoje „Dangaus ir žemės sūnūs“. Visi šie kūriniai, pasak M. Gamzajevo, žymiai praturtino lietuvių nacionalinę literatūrą, per šiuos kūrinius lietuvių literatūroje atsirado nauja tematika, originalus kūrybinis stilius, rytietiškas koloritas ir dvasia.

„V. Krėvės Rytų kultūrų ir religijų motyvais parašytų kūrinių koncepcija puikiai atitinka dabartinės Europos Sąjungos Rytų partnerystės politiką ir „Europa be sienų“ tendencijas. Ta pati koncepcija taip pat sėkmingai įsilieja į Lietuvos ir Azerbaidžano įvairiapusiško bendradarbiavimo strategiją. Tokie V. Krėvės kūriniai skatina aktyvesnį geografiškai nutolusių kultūrų dialogą ir prisideda prie naujų bendradarbiavimo formų kūrimo, plėtoja Lietuvos kultūrinius ryšius su Azerbaidžanu ir kitomis Rytų valstybėmis“, - pažymėjo M. Gamzajevas.

Azerbaidžano sostinėje Baku V. Krėvė-Mickevičius praleido beveik vienuolika metų, kurie buvo labai svarbūs jo kūrybai ir pasaulėžiūrai.

Knygos suartina tautas

Konferencijos metu veikė knygų paroda „Literatūrų tiltai“, kurią sudarė trys dalys.

Vienoje – „Lietuviškas žodis Azerbaidžane“ – eksponuotos lietuvių rašytojų knygos azerbaidžaniečių kalba, išleistos Baku. Tarp jų – Petro Cvirkos, Alfonso Maldonio, Raimondo Kašausko kūriniai, du lietuvių poezijos almanachai.

Kitas parodos skyrius – „Azerų žodis Nemuno krašte“ – buvo skirtas azerbaidžaniečių rašytojų kūrybai, išleistai lietuvių kalba. Penkias čia eksponuotas knygas į lietuvių kalbą išvertė tiurkų kalbų specialistė Halina Kobeckaitė. Ji dalyvavo ir kalbėjo konferencijoje.

Atskirą parodos dalį sudarė knygos apie V. Krėvės-Mickevičiaus gyvenimą ir veiklą Azerbaidžane.

Reikia pažymėti, kad dėl vietos stokos buvo eksponuota tik dalis literatūros minėta tematika.

Visos knygos, išskyrus keletą, kurias pateikė Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, buvo iš asmeninės M. Gamzajevo bibliotekos.

Tarptautinis rusų kultūros ir meno festivalis Kaune

Nuo rugsėjo 28 d. iki spalio 17 d. Kaune aštuntą kartą vyko tradicinis tarptautinis rusų kultūros ir meno festivalis. Jo organizatorius – M. Dobužinskio rusų kultūros ir Slavų estetinio lavinimo centas – miesto visuomenei pristatė įspūdingą ir įvairią programą. Beje, visi festivalio renginiai buvo nemokami.

Festivalį pradėjo Maskvos kamerinis muzikinis teatras „El Art“, pakvietęs žiūrovus į koncertą, kuriame skambėjo senoviniai slavų motyvai.

Tarptautinių konkursų laureatai – instrumentinis ansamblis „Style“ ir solistas Michailas Gavrilovas iš Peterburgo žiūrovus pakvietė į vakarą „Rusiško romanso sode“ Kauno valstybinėje filharmonijoje.

Įdomią programą parodė folkloro ansamblis „Rosiči“ ir šokių teatras „Karusel“.

Buvo atidarytos Violetos Ozun (Latvija) autorinių lėlių ir Svetlanos Ovinovos iš Peterburgo moterų portretų parodos.

Jaunimui festivalio dienomis buvo surengta speciali edukacinė programa.

***

Lapkričio 16 d. Kauno M. Dobužinskio rusų kultūros centre atidaryta tautinių mažumų dailininkų tapybos darbų paroda „Miestų dialogas“, kurioje savo kūrinius pristatė baltarusių, lenkų, rusų, ukrainiečių ir armėnų tautybių menininkai, gyvenantys Kaune ir Vilniuje.

Parodoje eksponuoti Vladimiro Golubo, Armeno Babajano, Vladimiro Pustovojaus, Aleksandro Osino, Elenos Berežok, Viktoro Šatunovo, Vladislavo Lavrinovičiaus, Aleksandro Poklado, Tadeušo Romanovskio kūriniai.

Tai įvairios tematikos, žanrų, skirtingos atlikimo manieros ir technikos darbai. Tačiau juos visus jungia pagrindinė tema – tai įvairių tautų atstovų dvasinis ryšys su Lietuva, skirtingų kultūrų susipynimas.

TBN inf.

Pirmasis tautinių kultūrų festivalis Klaipėdoje

Lapkričio 4 d. Klaipėdos koncertų salėje vyko tautinių kultūrų festivalis. Jį pirmą kartą surengė Klaipėdos tautinių kultūrų centras.

Nemokamame šventiniame koncerte savo veiklą pristatė ir parodė nuotaikingą programą uostamiesčio rusų, totorių, ukrainiečių, armėnų, baltarusių, azerbaidžaniečių, latvių, vokiečių, žydų, lenkų bendruomenės.

Festivalio metu veikė šių tautinių mažumų tautodailės ir nacionalinio paveldo paroda. Joje buvo eksponuojami rankdarbiai, lėlės tautiniais drabužiais, paveikslai ir kt.

Gurmanai galėjo paragauti įvairių tautų nacionalinių patiekalų, gėrimų.

Festivalis sulaukė didelio visuomenės susidomėjimo. Salė buvo pilnutėlė žiūrovų, kurių nemažai buvo pasipuošę tautiniais drabužiais.

Kaip pažymėjo Klaipėdos savivaldybės tautinių mažumų bendruomenių tarybos pirmininkas Fliur Šaripov, miesto Tautinių kultūrų taryba palaikė festivalio idėją.

Rusijos generalinis konsulas Klaipėdoje Vladimiras Malyginas linkėjo, kad festivalis taptų tradiciniu ir po metų tautinės bendruomenės parodytų žiūrovams naują programą.

Festivalį rėmė Klaipėdos miesto savivaldybė, LR kultūros ministerija. **TBN inf.**

Nuotraukose: pirmojo tautinių kultūrų festivalio Klaipėdoje vaizdai. **Vytauto Petriko nuotraukos (www.kl.lt)**

„Rytų Lietuvos žiedas“ vėl pražydo...

Spalio 12 d. Nacionalinėje M. K. Čiurlionio menų mokykloje vyko ketvirtasis Rytų Lietuvos moksleivių meno saviraiškos festivalis „Rytų Lietuvos žiedas – 12“. Jame dalyvavo per 200 jaunųjų atlikėjų iš Šalčininkų, Švenčionių, Vilniaus, Trakų, Ukmergės rajonų bei Visagino miesto.

Lietuvių švietimo draugijos „Rytas“ pirmininkas Algimantas Masaitis (k.) ir kultūros viceministras Stanislav Vidtmann įteikia diplomus festivalio laureatams.

Alfonsas KAIRYS

Atspindėjo daugiatautį kraštą

Rytų Lietuva – daugiatautis kraštas. Jo etninė įvairovė atsispindėjo ir šventės meninėje programoje.

Koncerto pradžioje nuskambėjo Trakų meno mokyklos fanfarų orkestro sveikinimas, kurį lydėjo Nacionalinės M. K. Čiurlionio menų mokyklos etno-roko grupė.

Švenčionių meno mokyklos vaikų dainų ir šokių ansamblis „Aukštaitukas“ atvežė „Jadvygos polką“ ir šokį „Pašaipinė“.

Žiūrovai šiltai sutiko ir Nemenčinės tautinių šokių ansamblio „Perla“ dalyvius, sušokusius lenkų liaudies šokius „Kujawiak“ ir „Oberek“.

Vilniaus Pranciškaus Skorinos vidurinės mokyklos mokinė Ksenija Miloš atliko baltarusišką dainą „Vol bušuje“, solistas iš Visagino Ernestas Brazovskis – „Tikėk svaja“.

Įdomūs buvo totorių, žydų, rusų atlikti meniniai numeriai.

Kai Artūro Noviko džiazo mokyklos vokalinio ansamblio „Color Jazz“ dalyviai dainavo M. Noviko ir A. Saulyno dainą, jiems pritarė visa salė. Simboliška, kad festivalio daina tapo A. Noviko aranžuoti posmai „Giedu dainelę“. Ji žiūrovus tarsi nukėlė į tuos laikus, kai „ant tų kalnų ąžuolai šventi stovėjo“, kai „tenai per amžius Lietuva buvo“.

„Tai buvo įspūdinga šventė, skirta ir valstybinei, ir Lietuvoje gyvenančių tautinių mažumų kalboms pagerbti, jų kultūroms parodyti. Manau, kad šio festivalio tradicija turi būti tęsiama“, - šventės uždaryme sakė kultūros viceministras Stanislav Vidtmann.

Dainuoja mažieji totoriai.

Romo Vorevičiaus nuotraukos

Šventė vėl atgijo

Prie festivalio „Rytų Lietuvos žiedas – 12“ programos ne vieną mėnesį dirbo įvairių institucijų atstovai. Šventės scenarijų parengė Kultūros ministerijos Profesionaliojo meno skyriaus vyr. specialistė Irena Didžiulienė, organizacinius reikalus tvarkė šios ministerijos Tautinių mažumų reikalų skyriaus vyr. specialistė Rasa Paliukienė, Lietuvių švietimo draugijos „Rytas“ pirmininkas Algimantas Masaitis, Vilniaus apskrities Adomo Mickevičiaus viešosios bibliotekos darbuotoja Aldona Jeleniauskienė, socialinių mokslų magistras Romas Vorevičius, Lietuvos edukologijos universiteto Profesinių kompetencijų tobulinimo instituto darbuotojas Alfonsas Kairys.

Pirmą kartą Rytų Lietuvos moksleivių menų festivalis buvo surengtas 2007 m. Tautinių mažumų ir išeivijos departamento prie LR Vyriausybės kartu su Vilniaus apskrities viršininko administracija. Tradicija gyvavo iki 2009-ųjų metų. Vėliau neliko nei departamento, nei apskrities administracijos. Keletą metų nevyko ir šis festivalis. Po ilgesnės pertraukos entuziastingų žmonių pastangomis „Rytu Lietuvos žiedas“ vėl pražydo... Tikėsime, kad daugiau jis nenuvys.

Kalėdos, Kalėdos...

Kalėdos – senas šaknis turinti žiemos saulėgrįžos, saulės sugrįžimo šventė. Ji taip pat viena svarbiausių krikščionių švenčių. Krikščionybę išpažįstančios tautos turi savas Kalėdų šventimo tradicijas, papročius, apipintus įvairiais tikėjimais. Tiesa, daugelis jų mūsų laikais jau nekultivuojami, tačiau dėl to nemažiau įdomūs. Kokios Kalėdų šventimo tradicijos ir papročiai būdingi latviams ir rusams? Apie tai pasakoja šių bendruomenių Lietuvoje atstovės.

Jonas RUMŠA

Kūčių nakties burtai

Pasak Akmenės rajono latvių draugijos „Sakta“ narės Spodros Irenos Bogavičienės, krikščionys perėmė daug pagoniškų Kalėdų šventimo elementų. Vienas jų – būrimas. Suprantama, kad žmones, ypač jaunus, labiausiai jaudino, kas jų laukia ateityje. Latviai, kurių dauguma yra liuteronų tikėjimo, irgi mėgo burti.

„Ateitį galima susapnuoti, bet prieš einant miegoti reikia atlikti tam tikrus ritualus. Gali nuogas tris kartus bėgti aplink namą ir tada žiūrėti į mėnulį, ar nepasirodys jaunoji ar jaunasis, taip pat gali nešti batą ir klausytis, iš kurios pusės girdėsis šunų lojimas – iš ten bus jaunikis ar jaunoji. Kūčių vakarą merginos po pagalve dėdavo raktą, kad jaunikis galėtų duris atrakinti“, - apie latvių papročius pasakojo S. I. Bogavičienė.

Ateities būrimuose svarbus vaidmuo priskiriamas naminiams gyvūnams.

„Kūčių vakarą ant grindų reikia paberti kelias krūveles įvairių grūdų ir atnešti gaidį. Iš kurios krūvelės gaidys les, tie grūdai gerai derės. Jeigu nori, kad gerai derėtų miežiai, Kūčių naktį visiems gyvuliams reikia duoti baltos duonos ir puoduką alaus. Galima eiti į tvartą ir klausytis gyvulių kalbos“, - sakė Spodra Irena.

Kalėdų žaidimai

Kokia šventė be žaidimų ir įvairiausių išdaigų. Latvijoje seniau Kūčių vakarą žmones lankydavo persirengėliai.

„Per Kūčias persirengėliai puošdavosi žvėrių kailiais, užsidėdavo kaukes. Persirengėliais būdavo: čigonas ir čigonė, šokių vaikai, „ilgoji“ moteris, lokys, gervė, ožka, arklys, šieno kupeta. Persirengėlių negalėjai atpažinti nei iš aprangos, nei iš balso, nes į burną dėdavo iš bulvės ar ropės išpjautus dantis, veidą uždengdavo kepure ar skara. Kuo margesnė buvo apranga, tuo stipriau tikėjo magišku poveikiu. Kiekvienas persirengėlis turėjo atlikti savo vaidmenį: čigonas turėjo sugebėti parduoti arklį, čigonė – burti, lokį vedžiodavo aplink, kad nubaidytų ligas ir blogį, o su giltine eidavo visi šokti, nes norėdavo prailginti savo gyvenimą“, - teigė Lietuvos latvė.

Papuošalai ir patiekalai

Šventei dera gerai pasiruošti, susitvarkyti gyvenamą aplinką. Kaip tai daro latviai?

„Svarbu yra papuošti palanges, įėjimą į namą. Kas gyvena daugiabučiuose namuose, puošia balkonus. Jeigu balkone augino dėžėje gėles, tai tą dėžę reikia uždengti pjuvenomis ir ant jų uždėti eglišakių bei juos papuošti savo pagamintais kalėdiniais žaislais. Įėjimai prie namų puošiami puslitriniais stiklainiais, į juos įdėjus degančias žvakutes. Būdinga pinti kalėdinius vainikus, į kuriuos įkomponuoja 1 – 4 žvakes.“, - aiškino Spodra Irena.

Latviai pagal tradiciją daug dėmesio skiria šventinio stalo papuošimui, valgių ant jo išdėstymui.

„Pagal senovinius papročius Kūčių vakare prie stalo reikia sėsti devynis kartus ir valgyti dvylika patiekalų. Ant stalo turi būti padėta duonos, druskos, deganti žvakė, tikintis turtingų metų. Kitaip nei lietuviai, latviai per Kūčias valgo mėsiškus patiekalus, kraujinę dešrą, troškintus kopūstus, keptą žąsį, pyragus, geria gėrimus. Be to, svarbu nuoširdžiai palinkėti gerų ateinančių metų“, - apie Kūčių kulinarinius ypatumus pasakojo S. I. Bogavičienė.

Svečiai per Kalėdas vaišinami įvairiais patiekalais: kiaulės galva, žuvimi, žirniais, pupomis.

Svarbus yra ir Kalėdų senelio su dovanomis laukimas. Vaikai ar suaugę atėjusiam seneliui deklamuoja eilėraščius, žaidžia žaidimus.

Skirtingai skaičiavo laiką

Stačiatikiai, skirtingai nei katalikai ir protestantai, Kalėdas švenčia sausio 7 d. Kodėl taip atsitiko? Juk abiejų religijų šaknys bendros – krikščionybė. Apie tai ir stačiatikių Kalėdų šventimo tradicijas papasakojo buvusi Šiaulių rusų kultūros centro pirmininkė Valentina Šimkuvienė.

„Keturiasdešimt šeštaisiais metais iki Kristaus gimimo Julijus Cezaris įvykdė kalendoriaus reformą, pagal kurią metai prasidėjo sausio 1 d. ir truko 365 arba 366 dienas (kas ketvirti metai – keliamieji metai). Šis kalendorius vadinamas Julijaus kalendoriumi. Tačiau jis buvo nepakankamai tikslus ir netrukus pradėjo nesutapti su gamtos reiškiniais. Apie XV amžių pavasario lygiadienis jau atsiliko 10-čia dienų ir trukdė nustatyti religines šventes“, - aiškino pašnekovė.

Nuo 1582 m. Romos popiežius Grigalius įvedė naują kalendorių. Pagal jį 1582 m. buvo praleista 10 dienų ir kita diena laikoma spalio 15 d. XVI-XVII a. dauguma Europos valstybių laiką ėmė skaičiuoti pagal Grigaliaus kalendorių. Jį imta vadinti naujuoju, o Julijaus – senuoju.

„Rusija senojo stiliaus laikėsi iki 1918 m., kol V. Lenino vyriausybė įvedė Grigaliaus kalendorių. Tada kalendoriai skyrėsi 13 dienų. Rusų stačiatikiai ir sentikiai nepriėmė naujo laiko skaičiavimo ir iki šiol visas šventes pažymi pagal senąjį stilių, t. y. dviem savaitėmis vėliau“, - pasakojo šiaulietė.

Ji priminė, kad krikščionybė į katalikybę ir stačiatikybę skilo daug anksčiau negu buvo įvestas naujas laiko skaičiavimo kalendorius, t. y. 1054 m.

Pasninkavimo prasmė

„Pagal laimingą atsitiktinumą Šiaulių rusų kultūros centras užregistruotas 1991 m. sausio 7 d. – Kristaus gimimo dieną. Tai daug kam įpareigoja. Svarbiausias mūsų veiklos siekis – saugoti ir puoselėti rusų kultūrinį paveldą, kalbą, tradicijas“, - sakė Valentina.

Kaip rusai švenčia Kalėdas?

„Pasiruošimas joms prasideda gerokai anksčiau, lapkričio pabaigoje, kai prasideda pasninkas, kuris tęsiasi 40 dienų ir yra gana griežtas. Negalima valgyti mėsos, pieno produktų, kiaušinių. Žuvį, aliejų, vyną galima vartoti tiktai sekmadieniais. Pasninkas – tai dvasinio ir moralinio apsivalymo laikas, kai tikintieji daugiau laiko negu paprastai skiria maldai. Sausio 6-ąją – paskutinę pasninko dieną – švenčiamos Kūčios“, - apie pasiruošimą Kalėdoms pasakojo V. Šimkuvienė.

Paprastai šeima prie šventinio stalo sėda po vakarinių pamaldų cerkvėje – Kalėdų mišparų.

„Nors po pamaldų oficialiai prasideda Kalėdos, ant stalo tiktai liesi produktai ir žuvies patiekalai. Iš saldžių valgių patiekiama kviečių košė su razinomis ir medumi. Kai kada šeimininkės ją pagardina riešutais, aguonomis. Šis patiekalas gaminamas tiktai vieną kartą metuose per Kūčias“, - švenčių kulinarinius ypatumus aiškino Valentina.

Kas negalėjo nueiti į šventovę, prie stalo sėda pasirodžius pirmajai žvaigždei. Namuose kvepia spygliais – juk išvakarėse papuošta miško gražuolė eglutė. Tačiau, kaip teigė V. Šimkuvienė, laikas keičia papročius. Gyvendami tarp katalikų, rusai dažnai eglutę puošia iki gruodžio 24 d., kad per Naujuosius metus ji džiugintų vaikus ir suaugusius.

Sausio 7 d. – pirmoji Kalėdų diena – prasideda šventovėje liturgija, po kurios visi vienas kitą sveikina sulaukus švenčių.

„Tenka apgailestauti, kad Lietuvoje sausio 7-oji oficialiai nėra nedarbo diena. Todėl kiekviena šeima švenčia Kalėdas pagal aplinkybes. Pagal tradiciją, Kūčios ir Kalėdos – šeimos šventė, o štai antrą ir trečią Kalėdų dienas einama į svečius arba kviečiama į svečius. Linksmas laikas – atkalėdis (būrimai, leidimasis rogutėmis nuo kalnelio ir kt.) tęsiasi iki Trijų karalių (sausio 19 d.)“, - sakė Lietuvos rusė.

„Švenčių nebūna per daug“

„Savo įsikūrimo datą Šiaulių rusų kultūros centras pažymi per atkalėdį arba per senus Naujuosius metus. Kviečiame bičiulius, kitų tautinių bendrijų atstovus, miesto buvusių rusiškų mokyklų absolventus“, - teigė V. Šimkuvienė.

Katalikų Kalėdos baigiasi sausio 6 d. – Trijų karalių dieną. Tada nurėdomos eglutės, puošusios miesto aikštes.

„Rusų bendruomenės nariams buvo truputį liūdna, kad sausio 7 d., per Kalėdas, eglutės nepuošia jų šventės. Todėl prieš keletą metų Rusų kultūros centras miesto valdžios paprašė eglutę nurėdyti vėliau. Mūsų balsą išgirdo. Dabar miško gražuolė džiugina miestiečius net iki senų Naujųjų metų“, - dalijos savo mintimis šiaulietė.

Ji mano, kad Lietuvos rusams, galima sakyti, pasisekė: šventės tampa dvigubos.

„Kaipgi kartu su bičiuliais ir kaimynais nepasidžiaugti katalikų Kalėdomis, neparagauti tradicinių kalėdaičių, gera proga artimiau pažinti tradicijas šalies, kurioje gyveni. Štai ir švenčiame – iš pradžių katalikų Kalėdas, Naujuosius metus, paskui stačiatikių Kalėdas ir pagaliau senus Naujuosius metus naktį iš sausio 13 d. į sausio 14 d. Per daug švenčių nebūna“, - linksmai nusiteikusi sakė V. Šimkuvienė.

Baltarusiai aptarė savo veiklą

Lapkričio 17 d. Tautinių bendrijų namuose vyko V-asis Lietuvos gudų visuomeninių organizacijų susivienijimo suvažiavimas. Jo metu aptarti atlikti darbai, problemos, numatytos ateities perspektyvos.

Susivienijimo prezidentu antrai kadencijai išrinktas Romanas Voinickis, baltarusių klubo „Siabryna“ pirmininkas.

Lietuvos gudų visuomeninių organizacijų susivienijimas jungia devyniolika mūsų šalyje veikiančių baltarusių organizacijų. Jos įsikūrusios Vilniuje, Visagine, Šalčininkuose, Druskininkuose, Kaune, Klaipėdoje ir kt.

Vilniuje jau antrą dešimtmetį veikia P. Skorinos vidurinė mokykla, kurioje mokoma baltarusių kalba, yra baltarusių sekmadieninių mokyklų.

Baltarusių meno kolektyvai dalyvauja Lietuvos tautų festivalyje „Kultūrų tiltai“, tarptautiniuose konkursuose ir festivaliuose.

Visagine ir Šalčininkuose veikia baltarusių kultūros centrai.

Lietuvoje šiuo metu gyvena 36 tūkstančiai baltarusių tautybės žmonių. Tai trečioji pagal gyventojų skaičių, po lenkų ir rusų, tautinė bendruomenė mūsų šalyje.

TBN inf.

Dailininkė Livija: tapyba – mano gyvenimas

Spalį - lapkritį Tautinių bendrijų namuose veikė dailininkės Livijos tapybos darbų paroda.

Pirmoji būsimos dailininkės ir profesionalios fotografės draugystė su teptuku užsimezgė dar dailės būrelyje Vilniuje, kur prabėgo jos jaunystė. Vėliau įgūdžiai tvirtėjo dailės mokykloje. „Visi Livijos sąsiuviniai nuo pirmos klasės buvo apipiešti įvairiausiais piešiniais. Ji taip įsijausdavo piešdama, kad net negirdėdavo ką sako mokytojai“, - dalijosi savo prisiminimais viena Livijos klasės draugė.

Tapytoją ypač žavi impresionistų kūryba, todėl nenuostabu, kad ji mėgsta kurti peizažus. Pati dailininkė apie savo kūrybą sako: „Tapyba – tai ne tik mano darbas, bet ir visas gyvenimas. Nebūna dienos, kad nepaimčiau į rankas teptuko. Kiekvienas naujas kūrinys skiriasi nuo kitų savo technika, emocijomis – atkartoti paveikslo neįmanoma. Tapau ne tik mylimo miesto vaizdus, bet ir peizažus, natiurmortus. Taip pat patinka tapyti portretus, nes tai padeda atskleisti žmones, jų charakterį, istoriją...“

Vlado Uznevičiaus nuotr.

Livijos paveikslų, tapytų aliejumi ant drobės, yra ne vienoje privačioje kolekcijoje. Livija domisi ir menine fotografija.

„Su grupe fotografų daug keliavau, išleidome fotografijų albumą, kuriame atsispindi įvairių tautų žmonių gyvenimas. Albume daug vietos skiriama Šiaurės gamtai bei jos tautų buičiai, šventėms, kasdieniams darbams pavaizduoti“, - pasakoja Livija.

TBN inf.

Apie mitus ir stereotipus – be išankstinių nuostatų

„Baltų lankų“ leidykla išleido lenkų istoriko Kšyštofo Buchovskio (Krzysztof Buchowski) knygą „Litvomanai ir polonizuotojai: mitai, abipusės nuostatos ir stereotipai lenkų ir lietuvių santykiuose pirmoje XX amžiaus pusėje“.*

Autorius atvirai, naujovišku žvilgsniu pažvelgia į lenkų ir lietuvių santykių raidą. Knygoje rekonstruojami ir analizuojami mitai, abipusės nuostatos ir stereotipai, viešpatavę lenkų ir lietuvių santykiuose XX a. pirmoje pusėje. Šiuo laikotarpiu lietuviai aiškiai neigiamai vertino lenkus ir Lenkiją, buvo susiformavusi ir labai nepalanki lietuviams bei Lietuvai lenkų nuomonė. Autorius taip pat siekia atsakyti į klausimą, kokios gi priežastys lėmė, kad abipusis nepasitenkinimas ir neigiamas požiūris tik augo ir stiprėjo.

Knygą sudaro keturi skyriai.

Pirmasis skirtas mitų, stereotipų ir išankstinių nuostatų, kurios formavo lenkų ir lietuvių santykius XIX ir XX a. sandūroje, ištakoms.

Antrame skyriuje analizuojamas Pirmojo pasaulinio karo laikotarpis ir 1918–1922 m. konfliktas.

Trečiame – pagrindiniame ir didžiausiame – skyriuje pateikiami mitų (pavyzdžiui, Vilniaus atgavimo mito) ir abipusių išankstinių nuomonių, paplitusių tarpukariu ir savotiškai tęsiančių konfliktą, aprašymai ir analizė.

Ketvirtame skyriuje analizuojami abipusiai vaizdiniai Antrojo pasaulinio karo metais – nuo 1939 m. rugsėjo iki 1944 m. liepos.

Kšyštofas Buchovskis (gim. 1969 m.) – lenkų istorikas, Baltstogės universiteto profesorius. Jo tyrinėjimų sritis – XIX–XX a. Vidurio ir Rytų Europos istorija bei lenkų ir lietuvių santykiai. K. Buchovskis gerai žinomas ne tik Lietuvos visuomenės akademiniuose sluoksniuose, bet ir mūsų politiniame bei kultūriniame gyvenime. Jo darbai, išsakytos mintys apie XX a. pirmos pusės lenkų ir lietuvių santykius sulaukė kontroversiškų vertinimų. „K. Buchovskio tyrimai – inspiratyvūs ir aktualūs ne tik akademiniams sluoksniams, bet ir mūsų visuomenei, ypač jos savivokai“, – teigia Lietuvos istorijos instituto direktorius dr. Rimantas Miknys.

**Litvomanai ir polonizuotojai : mitai, abipusės nuostatos ir stereotipai lenkų ir lietuvių santykiuose pirmoje XX amžiaus pusėje. Krzysztof Buchowski. Iš lenkų kalbos vertė Irena Aleksaitė. Vilnius. „Baltų lankų“ leidyba. 2012. 608 p., iliustr.*

Panerių dienoraštis primena...

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras išleido lenkų žurnalisto Kazimiežo Sakovičiaus (Kazimierz Sakowicz) knygą „Panerių dienoraštis. 1941 – 1943 m.“*

Iki Antrojo pasaulinio karo Vilnius buvo vienas svarbiausių Europos žydų kultūros, mokslo, švietimo ir rabiniškojo mokslingumo centrų. Nacių–sovietų karo išvakarėse Vilniuje gyveno apie 58 tūkst. žydų. Karo ir nacių okupacijos pabaigos sulaukė vos keli tūkstančiai.

Naciai Panerius pasirinko masinių žudynių vieta. Ji buvo nutolusi nuo miesto centro (apie 9 km), aukas buvo galima atvežti plentu arba geležinkeliu, atvaryti pėsčiomis. Prieš karą iškastos didelės duobės skystojo kuro saugykloms tiko masinėms žmonių žudynėms ir lavonams užkasti.

Liepos viduryje pradėta masiškai gatvėse, butuose ir darbovietėse be jokios aiškios priežasties areštuoti žydus. Suimtieji buvo varomi į Lukiškių kalėjimą. Ten jie buvo laikomi be maisto kelias dienas, iš jų buvo atimami pinigai, vertingesni daiktai ir drabužiai. Po kelių dienų suimtieji partijomis po kelis šimtus žmonių buvo gabenami į Panerius ir ten sušaudomi.

Netoli egzekucijos vietos (vadinamos „baze“) gyvenęs lenkų žurnalistas K. Sakovičius buvo daugelio žudynių liudytojas ir metraštininkas. Ant atskirų įvairaus formato popieriaus lapų, kalendoriaus lapelių nuo 1941 m. liepos 11 d. iki 1943 m. lapkričio 6 d. jis žymėjosi savo pastebėjimus. Šie užrašai, sudėti chronologine tvarka, ir sudaro vadinamąjį K. Sakovičiaus „Panerių dienoraštį“.

Užrašus iššifravo Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus darbuotoja dr. Rachilė Margolis.

Leidinys turėtų padėti suprasti, kokį siaubą patyrė tūkstančiai žydų, pasmerktų mirčiai.

**Kazimierz Sakowicz. Panerių dienoraštis. 1941–1943 m. Įžanginiai straipsniai Arūno Bubnio ir Rimanto Stankevičiaus. Tekstus iš lenkų kalbos į lietuvių kalbą vertė UAB „Magistrai“. Vilnius. Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras. 2012, 204 p., iliustr., faks.*

Kultūrų dialoge svarbu dialogo kultūra

Tik ką išleista knyga „Kultūrų dialogas – dialogo kultūra“, kurioje išspausdinta to paties pavadinimo tarptautinės konferencijos, vykusios 2010 m. kovo 18 d. Vilniuje, medžiaga. Konferenciją inicijavo Baltijos turkų kultūros akademija ir Vilniaus pedagoginio universiteto (dabar – Lietuvos edukologijos universitetas) Profesinių kompetencijų tobulinimo institutas.

Šios konferencijos ašis – mąstytojo Fethullaho Giuleno judėjimas ir jo pagrindinės mintys apie kultūrų dialogą. Tai buvo pirmoji Lietuvoje surengta tarptautinė konferencija apie islamą ir kultūrų dialogą. Pranešimus joje skaitė bestselerio „Civilizacijų dialogas“ autorė Jill Carroll (Raiso universitetas, JAV), prof. dr. Ianas Williamsas (D. Britanija), dr. Ihsanas Yilmazas (Turkija), prof. dr. Algirdas Gaižutis (Vilniaus pedagoginis universitetas).

Konferencijoje buvo diskutuojama apie mus supantį šiuolaikinį pasaulį. Tai raginimas perprasti tai, kas nepatirta, įvairovės pažinimą suvokiant kaip praturtėjimą. Kertinis konferencijos klausimas – rezonansas tarp islamo ir Vakarų kultūrų, kalbant apie vertybes ir garbę, minties laisvę, švietimą ir atsakomybę, kuriant pasaulio visuomenę. Pranešėjai šias temas nagrinėjo iš skirtingų laikmečių, regionų ir pasaulėvokos perspektyvų, ieškojo bendrų sąlyčio taškų, nuo kurių ir prasideda kultūrų dialogas.

Konferencija sulaukė didžiulio susidomėjimo. Joje dalyvavo LR kultūros ministerijos, Vilniaus miesto savivaldybės, sostinės mokyklų, tautinių mažumų nevyriausybinių organizacijų atstovai, Azerbaidžano ir Ispanijos ambasadoriai, Turkijos, Kazachstano, Rusijos Federacijos, Gruzijos, Italijos ambasadų pareigūnai, daug svečių iš Latvijos, Lenkijos, Danijos, Baltarusijos, Vokietijos.

Lietuvių dainiui atminti

Lapkričio 23 d. Vilniaus mokytojų namų Didžiojoje salėje vyko vokalinių ansamblių festivalis „Lietuva – mūsų namai“, kurį surengė klubas „Draugų vakaras“. Festivalis buvo skirtas didžiojo lietuvių poeto Maironio 150-osioms gimimo metinėms pažymėti.

Savo programą žiūrovams pristatė trylika meno saviveiklos kolektyvų: vokalinės studijos „Harmonija“, „Igraj, bajan!“, vokiečių „Kumpel“, klubo „Svetoč“, lenkų moterų „Ale babki“ ir kiti ansambliai. Maironio ir savo kūrybos eiles skaitė E. Pozdniaja ir M. Boženkinas.

„Mes patenkinti, kad nepaisant finansinių sunkumų festivalis įvyko. Jo tikslai pasiekti. Norėjome geriau susipažinti su vienu žymiausių lietuvių poetų Maironiu, o taip pat stiprinti meno kolektyvų kūrybinį bendradarbiavimą“, - sakė festivalio iniciatorė ir direktorė Valentina Kalinčeva.

Maskvoje atidarytas didžiausias pasaulyje žydų muziejus

Lapkričio mėnesį Maskvoje, dalyvaujant Izraelio prezidentui Šimonui Peresui, atidarytas Rusijos žydų tolerancijos muziejus, kuris yra didžiausias pasaulyje žydų muziejus. Jo salių ir kitų patalpų plotas – 8,5 tūkst. kvadratinių metrų.

Muziejų sudaro dvylika paviljonų. Po vienu stogu įrengtas švietimo ir parodų kompleksas, nuolatinės ekspozicijos, biblioteka, mokslo centras, konferencijų salės, galerijos, vaikų centras ir košerinė kavinė. Muziejus aprūpintas šiuolaikine modernia aparatūra.

Muziejaus ekspozicijose – dokumentai, fotografijos, laiškai, pasakojantys apie žydų gyvenimą Rusijoje nuo XIX a. pradžios iki šių dienų.

„Muziejaus atidarymas liudija naują Rusijos žydijos gyvenimo epochą. Mes papasakosime ne tiktai karo laikų istoriją, apie svarbiausius žydams įvykius ir tragedijas, bet ir apie šiuolaikinį žydų gyvenimą Rusijoje. Ačiū Dievui, mes gyvename komfortiškai. Tai pirmą kartą po ilgų metų. Šiandien, ačiū Dievui, antisemitizmo yra mažiau“, - sakė Rusijos vyriausiasis rabinas Berlonas Lazaras.

Berlyne atidengtas paminklas romams

Spalio 24 d. Berlyne Vokietijos kanclerė Angela Merkel atidengė atminimo paminklą romams, kurie tapo nacių holokausto aukomis. Paminklas, apskritas baseinas su nedidele kolona viduryje, atidengtas netoli Reichstago, Vokietijos parlamento rūmų, esančiame parke.

Istorikų teigimu, Antrojo pasaulinio karo metais buvo nužudyta 220 000-500 000 romų.

„Man tai labai svarbu, tai atminimo kultūra. Kiekviena karta susiduria su istorija iš naujo. Privalome turėti deramas vietas, kuriose net ir aukoms mirus ateityje galėtų apsilankyti žmonės“, - sakė A. Merkel.

Kanclerės teigimu, atminimo paminklo pastatymas iš tiesų užtruko, užvirus diskusijoms dėl dizaino ir kainos. Ji priminė ir paminklą nužudytiems Europos žydams, sumanymo įgyvendinimas truko net 15 metų.

Paminklo atidengimo ceremonijoje dalyvavo apie šimtas Antrąjį pasaulinį karą išgyvenusių romų.

Atminimo paminklą sukūrė Izraelio menininkas Danis Karavanas. Aplink baseino lanką Italijos poetas Santino Spinelli išgraviravo koncentracijos stovyklos pavadinimą – „Auschwitz“ („Aušvitcas“). Prie kolonos kasdien bus dedamos gėlės.

1982 m. Vokietija oficialiai pripažino romų ir sinti genocidą.

SUMMARY

Council of National Communities Was Approved. On order of 15 November 2012 of the Minister of Culture Arūnas Gelūnas, staff of the Council of National Communities was approved for next three years. It consists of 25 members representing 19 nationalities.

Actualities of Multicultural Society. On 13 November in Vilnius, international conference 'Multicultural Society: the Present and the Perspectives' as organised by the Ministry of Culture of the Republic of Lithuania and the Vytautas Magnus University took place. When opening the conference, vice-minister of culture S. Vidtmann noted that historically Lithuania was developing as a multinational and multicultural space. Today ethnic composition of the country is getting more various. "Therefore it is very important to estimate trends of multiculturalism in Lithuania and other states of the European Union, to discuss possible challenges posed by increasing cultural diversity and immigration, and to envisage measures that would allow assurance of cultural dialogue in our country", the vice-minister said.

J. Rumša. National Identity: How Important and Relevant It Is Today? On 27 September, the Association of Polish Scientists in Lithuania and the University of Bialystok branch in Vilnius organised international academic conference 'Lithuanian Poles or Poles in Lithuania? The Issues of National Identity (19-21 Centuries)'. The problems and national identity issues discussed during the conference are presented to us by Director of the Institute of Labour and Social Research, Chairman of the Association of Polish Scientists in Lithuania, doctor of social sciences (HP) professor Boguslavas Gruževskis.

J. Rumša. Christmas, Christmas… Christmas has its roots in the festival of winter solstice, the return of the sun. It is also one the most important Christian festivals. What Christmas celebration traditions and customs are held by Latvians and Russians? They are introduced by representatives of these communities in Lithuania.

Naujos knygos

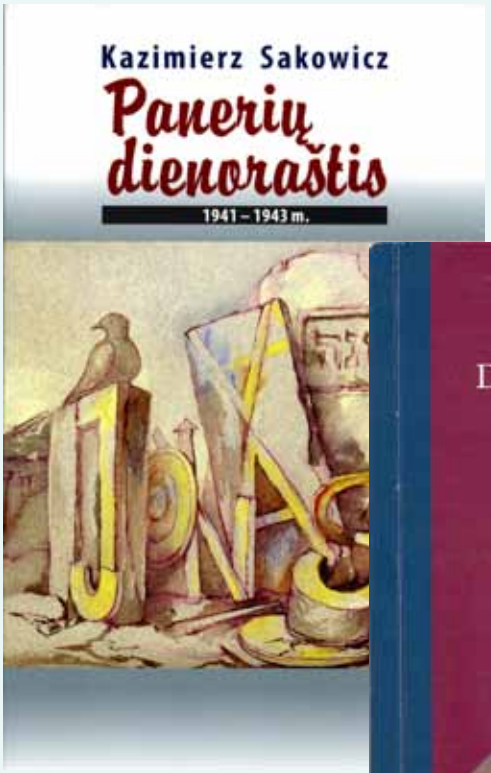

Kazimierz Sakowicz. Panerių dienoraštis. 1941–1943 m. Įžanginiai straipsniai Arūno Bubnio ir Rimanto Stankevičiaus. Tekstus iš lenkų kalbos į lietuvių kalbą vertė UAB „Magistrai“. Vilnius. Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras. 2012, 204 p., iliustr., faks.

p.19

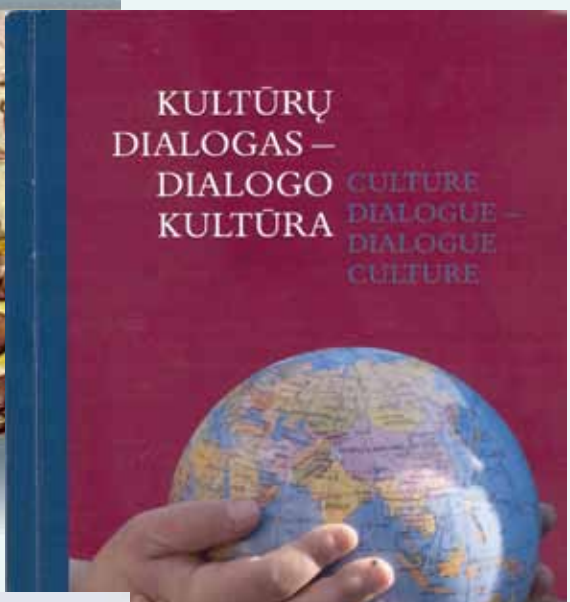

Kultūrų dialogas – dialogo kultūra. Culture dialogue – dialogue culture. Konferencijos, vykusios 2010 m. kovo 18 d., medžiaga. Lietuvos edukologijos universitetas, Profesinių kompetencijų tobulinimo institutas, Baltijos-Turkijos kultūros akademija. Sudarytojai Algimantas Šventickas, Ishak Akay. Vilnius. Edukologija. 2012. 277 p., iliustr. Gretut. tekstas liet., angl. Tiražas 100 egz.

p.19

Litvomanai ir polonizuotojai : mitai, abipusės nuostatos ir stereotipai lenkų ir lietuvių santykiuose pirmoje XX amžiaus pusėje. Krzysztof Buchowski. Iš lenkų kalbos vertė Irena Aleksaitė. Vilnius. „Baltų lankų“ leidyba. 2012. 608 p., iliustr.

p.18

Vytautas Landsbergis. Susikalbėkime su savo lenkais. Vilnius. BMK leidykla. 2012. 103 p.

Knygoje spausdinami Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos-Atkuriamojo Seimo Pirmininko, Europos Parlamento nario profesoriaus Vytauto Landsbergio pasisakymai, straipsniai, interviu, kalbos, pranešimai Lietuvos lenkų bendruomenės, lietuvių ir lenkų santykių klausimais. Autorius reiškia savo požiūrį dėl kai kurių istorinių įvykių, pavardžių ir vardų bei vietovardžių rašymo, kalbos vartojimo, švietimo reikalų ir kt. Knygos medžiaga buvo spausdinta Lietuvos ir Lenkijos spaudoje, įvairiuose leidiniuose, talpinta internetiniuose portaluose, skelbta radijo ir televizijos laidose, skaityta tarptautinėse mokslinėse konferencijose per pastaruosius keletą metų.

„Tautinių bendrijų naujienų“ galerija

Spalį-lapkritį Tautinių bendrijų namuose veikė dailininkės Livijos tapybos darbų paroda. Žemiau spausdiname keletą parodoje eksponuotų paveikslų reprodukcijų.

ISSN 2029-7394